

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
Бердянський державний педагогічний університет
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

ХІ ГЛУХІВСЬКІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ – 2021.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУК

**Матеріали
міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
молодих учених і студентів**

8-10 грудня 2021

Глухів

УДК 303+009

Г 55

Глухівські читання - 2021. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : Збірник матеріалів XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. А.С. Полякова. – Глухів, 2021. – 481 с. URL : <http://new.gnpu.edu.ua/uk/nauka/naukove-tovarystvo-studentiv-aspirantiv-doktorantiv-ta-molodykh-vchenykh.html>

Редколегія випуску:

Полякова А.С. — кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін, голова Ради Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Члени редколегії:

Дмитренко А. П. — доктор філософії, старший викладач кафедри теорії і методики дошкільної освіти, голова Ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету дошкільної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Івахно Н.О. — аспірантка кафедри української літератури, методики її навчання та журналістики, Голова Ради аспірантів і молодих вчених Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Кабиш М.Ю. — кандидат філологічних наук, докторантка Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Маринченко І. В. — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій, голова Ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Мінченко М. В. — аспірантка кафедри історії, правознавства та методики навчання, голова Ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Підсосонна О.В. — аспірантка, член Ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Плугіна А. П. — доктор філософії, старший викладач кафедри теорії і методики початкової освіти, голова Ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Прокопеч Т. О. — асистент кафедра фізико-математичної освіти та інформатики, голова Ради наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету природничої і фізико-математичної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (протокол N5 від 01.12.21 р.)

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірці.

© Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2021

Щоб правильно обрати вид графіку, журналіст має визначити відповіді на які питання він хоче читачам. Бо ознакою хорошої роботи є те, що реципієнту не потрібно самому аналізувати дані. Альберто Каїро також згадує так званий принцип «загубленого графіка», тобто, візуалізація є правильною тоді, коли читач може зрозуміти її головний посыл та значення навіть не читаючи текстового пояснення [1].

Також можна виділити такі основні принципи візуалізації даних:

1. Підбір необхідного типу графіку під певний тип даних;
2. Прибирання зайвих елементів
3. Фокусування уваги читача на головному.
4. Надання контексту [5].

Для створення візуалізацій є багато інструментів різного рівня складності. Онлайн-ресурсів з готовим набором шаблонів на кшталт Canva.com, Create.piktochart.com чи Infogram.com. Microsoft Excel і Google spreadsheet, які можна використовувати й для очищення, і для аналізу, і для візуалізації даних [2].

Є і складніші ресурси на кшталт Google Fusion Tables (деталізовані карти), DataWrapper (для розробки діаграм, карт та таблиць), Tableau Public (безплатна програма, з допомогою якої можна робити складні візуалізації на основі баз даних розміром до ста тисяч рядків).

Якщо функціоналу готових програм не вистачає, то існують потужні інструменти, такі як Python чи R. Для роботи з ними потрібно вивчати ці мови програмування, однак вони дають можливість працювати з величезними обсягами даних, на них працюють багато журналістів даних, що дозволяє поповнювати запас готових функцій і спрощує пошук необхідного коду для вашого завдання.

Отже, робота з даними вимагає багатоетапності й ретельності. Однак готових застосунків для кожного етапу роботи уже більш ніж достатньо і навіть якщо журналістові забракне їх функціоналу він зможе використати програмний код: сам, або з допомогою спеціалістів.

Література:

1. Doing Journalism with Data: First Steps, Skills and Tools: video course, Datajournalism.com, URL: <https://datajournalism.com/watch/doing-journalism-with-data-first-steps-skills-and-tools/data-journalism-in-the-newsroom/what-is-data-journalism> (дата перегляду: 03 вересня 2021)

2. Грей, Д., Чембрес Л., та Бунеру, Л., (2012), Журналістика даних: Посібник, published by O'Reilly Media, Inc., 1005 Gravenstein Highway North, Sebastopol, URL: <https://texty.org.ua/archive-books/40161/zhurnalistyka-danykh-posibnyk-40161/#43407> (дата перегляду: 07 жовтня 2021).

3. Газін, А., Горбаль, А, Кубай, Д., Шульга, Є. та Шаповаленко, Г. (2016), Відкритий посібник з відкритих даних для громадських організацій, журналістів, і не тільки, Київ, URL: <https://socialdata.org.ua/manual/> (дата перегляду: 13 жовтня 2021).

4. Data Journalism. URL: <https://institute.aljazeera.net/sites/default/files/2019/Data%20Journalism%20En%20-%20Web.pdf> (дата перегляду: 16 вересня 2021).

5. Бондаренко, А. (2012), «Школа інфографіки: Мова візуальних символів. Конспект лекції», Texty.org.ua, URL: https://texty.org.ua/articles/40074/Shkola_infografiky_Mova_vizualnyh_symvoliv_Konspekt_lekciji-40074/ (дата перегляду: 21 жовтня 2021).

Косціна Ж. В.,

аспірант (саіскальнік) філіяла

«Інстытут літаратурнаўства імя Янкі Купалы»

ДНУ «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры

Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі»

Навуковы кіраўнік — д-р. філол. навук, проф. Саверчанка І. В.

ВОБРАЗ ВАНДРОЎНІКА Ў ЛІТАРАТУРЫ БЕЛАРУСІ ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТАГОДДЗЯ

Літаратуру Беларусі першай паловы XIX стагоддзя – сярэдзіны XIX стагоддзя называюць перыядам нараджэння і пачаткам станаўлення новай беларускай літаратуры, а таксама рамантызму, бо «якраз у межах першага паўстагоддзя з уздымам нацыянальнага руху пасля ліквідацыі Рэчы Паспалітай нарадзіўся і ва ўсёй велічы расквітнеў на Беларусі гэты новы літаратурны напрамак, які прыйшаў на змену класіцызму. Праўда, перыяд рамантызму не зусім укладаецца ў строга паўвекавыя рамкі, пашырае іх. Апошнім “усплёскам” рамантызму лічыцца паўстанне 1863 года» [3, с. 10].

Прадстаўнікі рамантызму ў Беларусі XIX стагоддзя былі актыўнымі грамадскімі чыннікамі. Пачынаючы з творчасці філаматаў і філарэтаў, студэнтаў і слухачоў Віленскага ўніверсітэта, у літаратурных творах, а таксама запісах і ліставаннях загучала тэма выгнання, а лірычны герой у пераважнай большасці раскрываўся як вандроўнік, пілігрим.

Многія еўрапейскія рамантыкі былі вымушаны пакідаць сваю радзіму па аб'ектыўных прычынах: Джорджа Гордана Байрана адрывулі англійскія арыстакратычныя колы і ён мусіў назаўсёды забыць туманны

Альбіён, Гайнрых Гайнэ пасля рэвалюцыі 1830 года пакінуў Германію і жыў ў Парыжы, Адам Міцкевіч па загадзе расійскага імператара не меў права вярнуцца ў любую Літву, Віктор Гюго ўцёк ад пакарання на Нарманскія выспы і толькі праз дзевятнаццаць гадоў вярнуўся у Францыю. У нарысе «Што такое выгнанне» (1852) з кнігі «У час выгнання» класік французскага рамантызму апісаў стан вандроўніка па прымусу: «Чалавек, настолькі спустошаны, што ў яго ў яго застаўся толькі гонар, настолькі абрабаваны, што ў яго засталася толькі сумленне, настолькі адзінокі, што з ім засталася толькі справядлівасць, настолькі пакінуты, што з ім засталася толькі праўда, настолькі кінуты ў цемру, што яму застаецца толькі сонца, – вось што такое выгнаннік» [2, с. 239]. У дадзенай цытаце Віктора Гюго раскрываецца асноўны эстэтычны прынцып рамантызму – прынцып рамантычнай іроніі, які заключаецца ў «збліжэнні супрацьлегласцей» [4, с. 237]. У адэскай ссылцы Адам Міцкевіч піша цыкл «Крымскіх санетаў», дзе на фоне экзатычных яркіх краявідаў Крыма, лірычнага героя агортвае смутак і туга па радзіме. Яго лірычны герой увасабляецца ў пілігрыма, які толькі ў марах можа вярнуцца ў святую для сябе зямлю – Літву-Навагарадчыну. У санеце «Пілігрым» супрацьпастаўляюцца дзве прасторы: «Ля ног маіх – багаццяў край, красы – сляды, / Сінь ясная ўтары, тут шмат прыгожых твараў» [3, с. 158] і літоўскія шумны лес, дрыгва абшараў і каханне ў дні вясны. Вандраванне адбываецца не толькі ў прасторы, але і ў часе. Толькі ў такім стане прыходзіць разняволенне душы, якая здольная спасцігнуць сэнс быцця, бо лірычны герой адчувае сябе жывым трупам на чужыне, бо «Ёсць у мяне зямля, край светлых мрояў, / Мілейшага – мне не знайсці другога. / Мне ўсё радня там – болей чым крывёю, / Там сэрцу гэтак многа дарагога» [3, с. 177].

Станоўчы герой выступае ў пераважнай большасці твораў рамантыкаў з'яўляецца ледзь не прамым носьбітам аўтарскага ідэалу. Як правіла, гэта малады чалавек, часам, зусім юнак, што толькі-толькі ўступае ў жыццё і сутыкаецца з яго жорсткімі законамі. Можна нават весці гаворку аб устойлівым знешнім абліччы-партрэце станоўчага рамантычнага героя. Ён уяўляе сабой высокую фігуру са скрыжаванымі на грудзях рукамі, выразным тварам з чорнымі вачамі, доўгімі чорнымі валасамі да самых плячэй. Абавязковы атрыбут адзення гэтага героя – чорны плашч-накідка. Ян Баршчэўскі, выкарыстоўваючы творчы вопыт Адама Міцкевіча, эстэтычную сістэму рамантыкаў развівае вобраз вандроўніка ў беларускай літаратуры. Яго Сын Буры з'яўляецца ўвасабленнем героя-адзіночкі, які пастаянна знаходзіцца ў руху, у пошуку. Так яго апісвае сляпы Францішак: «Нехта стаіць недалёка ад нас, – сказаў мой спадарожнік. – Вандруе ён пеша, у бурцы, на плячах уздзеты на кій хагулёк, пазірае ў неба. Здаецца, грывоты і маланкі не палохаюць яго, а забаўляюць. Твар апалены сонцам і бледны, нібыта змучаны доўгім падарожжам» [1, с. 174]. Герой апавядання Яна Баршчэўскага «Сын Буры» знаходзіцца ў вечным руху, хоць не выгненне хвалявала яго, а іншае разуменне шчасця. Хранатоп блуканняў героя незвычайна, ён нібы вандруе па свеце ў пошуках мінулага, калі Плачка была чудаўнай багіняй у сукенцы з вясёлкавых барваў і з кветкамі на галаве, а сёння яна з'яўляецца ў чорным адзенні і горка наракае на сваіх дзяцей. Ледзь ці не ўсюдным і пастаянным спадарожнікам рамантычнага героя было адзіноцтва, якое разам з імкненнем да ідэалу застаўляе гэтага героя вандраваць з месца на месца, так практычна і не знаходзячы нідзе прытулку і супакаення (Чайльд Гарольд у Дж. Байрана, Дэман у М. Лермантава і інш.). Тып адзінокага расчараванага героя, які аддае перавагу свабодзе перад грамадскімі асновамі, не мае магчымасці дасягнуць бясконца і абсалютную свабоду. Адсюль раздвоенасць і сузіранне суб'ектыўным духам асабістага адлюстравання ў сабе самім., г.зн. рэфлексія і іронія.

Такім чынам, вобраз вандроўніка ў літаратуры Беларусі першай паловы XIX стагоддзя становіцца дамінуючым. Ён увасабляецца ў асобе адзінокай, сумнай і тужлівай, бо, згодна рамантычнай эстэтыцы, разумее бясконцасць шляху і немагчымасць дасягнення ідэалу.

Літаратура:

1. Баршчэўскі, Я. Выбраныя творы / уклад. М. Хаўстовіч – Мінск : Беларускі кнігазбор, 1998. – 406 с.
2. Гюго, В. Собрание сочинений : В 15 т : Т. 15 : Дела и речи / В. Гюго – Москва : Гослитиздат, 1956. – 826 с.
3. Літаратура Беларусі: Першая палова XIX стагоддзя: хрэстаматыя / аўт.-уклад. К.А. Цвірка. – Мінск.: Беларускае навучанне, 2000. – 572 с.
4. Пустовит, А. В. Этика и эстетика: Наследие Запада: История красоты и добра: Учеб. Пособие / А.В. Пустовит – Киев : МАУП, 2006. – 680 с.

Магель Т.О.,

магістр кафедры украінскай мовы

Волинського національного університету імені Лесі Українки

Науковий керівник – д-р. філол. наук, проф. Мацицька Т. Є.

РІЗНОТИПНІ МОРФОЛОГІЧНІ ФОРМИ ВИРАЖЕННЯ НЕПРЯМОГО ДОДАТКА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ВАСИЛЯ СЛАПЧУКА «ПОМІЖ СВІТІВ І СЯЯННЯ СВІТИЛ»)

Постановка праблеми. Додаток – другорядны член речення, які мае аб'ектнае значэння і прадставлены рознымі частынамі мовы в розных відмінкових формах. У зв'язку з тим, що додаток позначае